

(א) מדות פרק ד משנה ו' ח'
 (ב) ס"א ותוכו, א, ויע' מוס'
 (ג) סוכה ה': ד"ה בשליש, (ד) (שם
 טו: ט) (לפניו אלא גורמל),
 (ו) (ג"ל שלט ושליש).

תורה אור השלם

1. והבית אשר בנה המלך שלמה ליה' ששים אמה ארבו ועשרים רחבו ושלישים אמה קומתו: מלכים א ו ב
2. וארבעים אמה היה הבית הוא ההיכל לפני: מלכים א ו ד
3. ולפני הדביר עשרים אמה ארך ועשרים אמה רחב ועשרים אמה קומתו ויצפורו וזב סגור ויצף מוצב ארז: מלכים א ו כ
4. ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם את ארון ברית יי': מלכים א ו יט

גליון הש"ס

גב' חמש פקראות בתורה אין להם הברע. עיני ירושלמי פרק און מעמדין:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קטשי ליה לדידיה: (ב) ד"ה כותל כו' י"א אמה לבד רוחב עובי החומה כ"ל וזמית כיפת נמחק:

תום' ישנים

לא עבוד אלה חזק, אבל לא ידעינן לדידיה קדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ, ולרצנן נמי אי לא היה מספקא לן לא הוּו עבדי שמי פרכות שאין לחוש אי מוסיפין על אורי היכל או בית קדשי הקדשים.

ואי"מ כשלמה לבד פנים אסור לעשות פירות דלילתא כנסין שם לזרע עבודת היכל הוא קדוש קדושת פנים, אלא לבד חוץ למה לא יעשה מהי שמי לחוש, י"ל כי פעמים יכנס (שם דבר) [שם דין] להקטיר קטרת (של) [על] בין הבדים [שגולגולין] כפוכות כמין שמי דדי אשה בדלקתן ואם [כן] היה מקטיר בתוך. ריב"א. עבוד שתי פיביות. שלא היו יכולין [להשקות] [לעשות] שם חומה שעוביה אמה בלבד מפני גובה [הצנף], ולקרי בחלל היכל [ואן] קדשי הקדשים לא היו יכולין דהכל בתנא, אלא הגובה הוסיפו על פי ביבא כדמתיב גדול יהיה כבוד הבית ופולגתא היא בצנא בתנא [ג, ח] ד אמר (אבינו) [בבבין] עלו והיטו בגובה. ניעול בין הגמגורה [בבב"ה]. הוה מצי למימר ללוא אורח ארעא, אלא משכח טעמא אפילו פסירא לן כ"י יוסי. אי נמי ל"י יוסי דאמר שלא היה אלא פרכות אחת לרין למר, כן, אבל לרצנן דלאמי שמי פרכות (ו) שלא עייל להדיא מיקרי.

הוציאו לו פרק חמישי יומא

למעול להדיא. לילך אלא הכותל הפנוי כל אורך ההיכל וכל שעה ענינו מוונות מצית קדשי הקדשים דרך הפריפה שכנגדו: ור' יוסי אמר לך חזינן ישראל שלא הוציאו לנו אלא כל אחד ואחד מתפלל על עצמו שנאמר אשר ידעון איש נגע לבדו ופרש כפיו אל הבית הזה (מלכים ב ח ט) הלכך חזינין הוא שלוחן ליכנס לפומני: **משהרי מאניה.** בגדיו משחירין מעשן המורה שהשחיר את הכותל: **ערקסין.** לשון פנים חוץ הוא כך ראיתי בתלמוד ירושלמי וראיה לדבר חסידים הראשונים היו מכניסין פירותיהן דרך ערקסין כדי לחייבם במעשר (ברכות דף לה:): למדנו שהערק לשון כניסת פנים הוא: **דביר.** היא המחיצה. לפני הדביר חלל בית קדשי הקדשים שהוא לפניו מן המחיצה: **קחשיב** (א) לדידיה. למקום **אולם.** כותל החיצון למטה רוחב היסוד והאסקופה ולמעלה מגובה כיפת הפתח עובי החומה שעולה עד ק' אמה לבד רוחב כיפת החלל עובי א"א אמה לבד רוחב (ב) כיפת שאין החומה כ"ל ומתים **שחמורי** בית הכפרת: **היה קאמר קרא.** מי אמרינן ה"ק ודביר בתוך הבית מחיצה עשה שמפסקת בתוך הבית: **מפנימה הכין.** ולפנים מאותה מחיצה הכין מקום חללה והזמינו לתת שם את הארון אלמלא דביר גופיה לאו מקדושת פנים הוא: **או דילמא ה"ק ודביר כסוך הבית מפנימה.** דמקום הדביר גופיה משל פנים הוא ואותו הכין לתמו שם בזאתה כניסה את הארון: אין **להם הכרע.** לדעת היכן הן נוטין: שאת

נב. ועשרים אמה קומתו. רש"י פי' צפי' מלכים דהא דאמר לעיל

ושלשים אמה קומתו היינו כל הבית עד הגג והא דכתיב ועשרים אמה קומתו היינו עד עליית בית קדשי הקדשים וצ"ב פרק המוכר פירות (דף טז:): פריך ליה ומשני עשרים אמה קומתו משפת כרובים ולמעלה שהכרובים עשה שלמה העומדים בקרקע משני לדי הארון גבהם עשר אמות (א): **בותר' ההיב' שש והתא שש ובותר' התא חמש.** ומימה והכתיב היגיע התחמונה חמש צלמה רחבה (מלכים ב ו) וי"ל דהכא מיירי צלמ' האמצעי דכתיב והתיכונה שש צלמה רחבה כי מגרעות נתן לבית סביב והיכל לא היה שזה בכל מקום שאם כן היו לריכות לנגד החומה לתמוז בזה ראשי הקירות של המא' זה לא רצו לעשות פן ירקבו אלא עשו את חומת ההיכל במערב למטה צבעה אמות והזכרו לגרוע ממנה אמה כנגד תקרת התא האמצעי להניח ראשי הקורות על אותה כניסה ושז והזכרו לגרוע עוד אמה כנגד תקרת תא השלישי לפיכך התחמונה חמש צלמה רחבה והתיכונה ו' צלמה רחבה והג' ו' צלמה רחבה והיינו צמס' מדות [פ"ד מ"ז] התחמונה רחבה חמש והרוצד ששה רוצד ששה היינו התקרה המפסקת צינה לתא התיכונה שעל גבה והאמצעית שש והרוצד ו' והקשה ר"י צר מרדכי אי למטה קא חשיב אלא חמש ואי בתיכונה קא חשיב מאי קאמר כותל ההיכל שש והא כבר נגרע ממנה כנגדה ולפי מה שפירשנו ניחא דכותל ההיכל כנגד תא התחמונה היה עוביה ו' וכנגד התיכונה עוביה ו' כי כבר נגרע ממנה אמה והכא כנגד התיכונה קא חשיב דהוי התם כותל ההיכל ו' והתא ו' ואי"מ ואמאי לא קא חשיב למטה כותל ההיכל ו' כמו כותל מזרחי של היכל שהיה כמו כן ו' אי נמי נראה לר"י שהמגרעות היו בכל הכתלים כמותל ההיכל וכשלת כותלי התא וכותל ההיכל היה למטה ו' אמות ומחצה וכותל התא ה' אמות ומחצה וכשהיה נגרע חצי אמה מכל כותל כדמתיב כי מגרעות נתן לבית סביב נמצא התא התחמונה חמש על חמש והתיכונה שש על שש והשלישית שש על שש והא דקמתי רוצד שש ורוצד שבע אורי' דהיינו אורך המגרעת הראשונה היא שש והמגרעת השנייה ארכה שבעה וקרי להו רוצד לפי שהמגרעת כעין שורה בזלטת כעין ששנינו צמסכת תמיד צפ"ק (דף טז:): בית גדול היה ומוקף רוצדים וקאמר צגמ"ז רוצדים מאי ניבאו (א) גורתא דליטוואתא דסלקי זהו לאצטוואתא שהיו עושין כעין אצטוואות סטיו לפניו מסטיו מעלותם של אצנים שקורין דגוריד ולשון רוצד הוא שורה עוד פרי' דנראה לו דכותל ההיכל שש והתא שש דלמטה לגמרי קא חשיב ואע"ג דכתיב צמסכנה דמלכים חמש צלמה רחבה של מסכת מדות דבית שני היו חלוקין משל שלמה כמו שהיו חלוקין ממשכנה דיוחזקאל דלעתיד דכתיב ציחזקאל (מא) בתר דפריש היכל ובית קדשי הקדשים כתיב ורחב הללע ד' אמות וללע היינו תא כדאמר פ' המוכר הבית (צ"ג דף טא). וכתיב נמי התם (שם) והללעות ללע אל (ע) שלשים ושלש פעמים אלמלא דלא הוה כהיכל אלא ל"ג תאים וצמסכת מדות [פ"ד מ"ג] תנן ל"ח תאים היו שם ט"ו בצפון וט"ו בצדדים ושמה צמערב והר' יצחק צר מרדכי פי' דלא כהיכל היו המגרעות אלא צמא היו והא דתנן רוצד שש היינו שורות אצנים עליונים של כותל היגיע התחמונה שעליה מונחים ראשי הקורות וכשהיתה אותה שורה רחבה שש נמצאת שהיתה בזלטת אמה שעובי כותל התא לא היה אלא ה' אמות ולכך בזלטת אמה מצחוץ לפי שהיו לריכין לכנוס אמה מקום הנחת הקורות לצלמי אחוז בקירות הבית ונמצא דעכשו נמי כשהיו כונסין אמה היתה החומה מכל מקום עדיין עובי ה' אמות לפי צממקום אמה הכניסה נמוספה אמה מצחוץ ולא נהירא לר"י דלמה היו מוסיפין אמה אי חמתת חווק החומה כדי שתהא בכל מקום לכל הפחות ה' אדרבה אותה תוספת היא גרעון שהיה צנין העליון בזלטת אמה חוץ לתחמוץ ומכביד עליו ועוד קשה התינה רוצד שש אצל רוצד שבע למה וכשהיה רוצד שלמעלה ו' נמצא שהיה בזלטת חוץ לחומה שתי אמות שעובי החומה חמש ומה היו לריכין לצליטת שתי אמות והלא לא היו כונסין צליע השלישית אלא אמה שהיה שבע אמות רחבה אמת יותר מן התיכונה ועוד לפי דבריו היו נוקצין כותל ההיכל ויותר היה נכון לנקוד כותלי התא ועוד דלישנא דקרא כי מגרעות נתן לבית משמע היכל ולא תאים דלא איקרו בית מיהו הא לא קשיא דמלימר מגרעות נתן לדביר שהיה לבית סביב דהיינו לכותלי התאים ואני שמעתי בשם רבינו יצחק הבחור שלא היה כותל ההיכל לא מגרעות ולא כניסה ולא צליטת וראשי הקורות היו מונחין מכותל תא לכותל תא כסנגדו וצמקום הנחת הקורות היה כניסה ככותל התא חצי אמה מזה וחצי אמה מזה וכל התאים היו שים ממורח למערב שש אמות צין התחמונה [צין] התיכונה צין השלישית וכותל התא חמש אצל מצפון לדרום התחמונה ה' והתיכונה ו' והשלישית שבע והשתא ניחא כותל ההיכל ו' והתא שש וכותל התא [חמש] דצין התחמונה צין התיכונה צין השלישית היו שש ממורח למערב וכותל היכל שש וכותל התא חמש צין למטה צין למעלה: שאת

עין משפט גר מצוה

מו א מיי פי"ד מהלכות בית המדרה הלכה ג':

רבינו חננאל

ור' יוסי אמר לך חביבין ישראל שלא הצריכון הק' לזה. הלא תראה כי בכל השנה הצריכו הק' לכהן במקום שליח הקשת הרמונים בתוך הפעמונים, כי בשעה המעיל שהוא כשליח המגיד, כלומר רוצה ליכנס, וכתיב והיה על אהרן לשרת ותשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה': ובצאתו ולא ימות, ועכשיו ביום הכפורים בבואו לפני ולפנים לא הצריכו לזה המעיל, לפיכך לא חיישין להא דקאמר ר' יהודה. א"ר בתן אמה טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ. ופשטה היא. ואסיקנא קדושת זו האמה איני יודע אי בקדושת ההיכל היא, אי בקדושת קודש הקדשים היא. והיינו דא"ר יוחנן בעי ר' יוסי איש הוצל, כתיב ודביר בתוך הבית מפנימה וגו' היכי פשטיה ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם ארון ברית ה'. (א) ומשמעו במפנים. ואמרינן ומי מספקא ליה ליוסף איש הוצל פשטיה דהאי קרא. והתניא איסי בר יהודה אומר ה' מקראות בלבד אין להם הכרע מן התורה

(ב) נראה דל"ל דמשמע דמקום הדביר גופיה הוא מפניס.

תום' ישנים (המשך)

חביבין ישראל שלא הצריכון התבוב שש"יה. פריש"י שכל אחד מתפלל לעצמו, שמתא (מ"א ת, לח) אשר ידעון איש נגע לבדו כו'. ואן נראה דלדריכא בהא העולם דכתיב [שם פסוק מג] ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכחי. על כן נראה כפירוש ר"ח שלא הצריכון המכונן לשלם ציוס הכפורים שכל [ה]שנה היו פעמוני וכו' ורמון כעכנס להיכל להשמיע קול כאלם ששולח שליח להודיע שהוא צא אצל ציבור' היה נכנס בצנדי לנן בפנים ולא היה נשמע קולו בצוארו אל הקודש, ולכך מצי עייל להדיא. מ"ר. המשך בקראות אין אהם הבריע בו'. צג"מ [טא], [ח] וצפסכס [כא], [ג] פרישתי אמאי לא אמרינן קדאי אלעילי ואלדער מנו את כספן לא תתן לו צננן וגו', ושם הארכים וגם צפ"ק דקידושין [ג], [ד].